

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

XI. Excerptvs Diversarvm Modvs Poenitentiarvm A Benedicto Abbate
Anianensi Distinctvs De Regvla Sancti Benedicti Abbatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

num quod ad refectorium sonat expectent; nisi quem necessitas exire compellit.

XXVIII. Vt ubicunque sibi obviaerint fratres, junior benedictionem petens stet in uno loco inclinatus usque dum tribuens benedictionem prior pertranscat.

XXX. Vt absente Abbate Præpositus locum ejus in Ecclesia, in capitulo, atque in refectorio teneat, ejusque vice lectiones in unoquoque conventu interpretetur, & benedictionem legentibus tribuat. Et Præposito non præsentem, senior Decanus eadem faciat, qui præsentem Abbate propria teneant loca.

XXXI. Vt intervallum post matutinos, & ante primam, hyemis vel æstatis tempore, eo proteletur spatio quo se fratres aptè parare & convenienter orando altaria circuire possint; ut clara luce vel orto sole exeuntes à prima vel lectioni vacent, vel injunctam sibi obedientiam subeant.

XI.

EXCERPTVS DIVERSARVM MODVS
POENITENTIARVM A BENEDICTO
ABBATE * DISTINCTVS DE REGVLA
SANCTI BENEDICTI ABBATIS.

* anianen-
si.

Ex eodem
codice S.
Galli.

PLurimi nequaquam pleniter intellegentes judiciorum sententias in regula sancti patris nostri Benedicti, aliter quam præcepit judicare solent. Sciendum itaque est quatuor ibi contineri modos quibus delinquentium error cotrigitur.

Primus namque est quem idem pater Benedictus proprio judicio determinavit. Vt est. Qui per negligentiam tempore constituto ad nocturnos non pulsaverit signum. Vnde in oratorio satisfieri jubet. Et qui ad officium divinum tardè occurrerit. Et qui per negligentiam hora refectio- nis ad mensam. Et si cui offeritur aliquid à Priore, & accipere renuerit. Et si quis, dum pronuntiat psalmum aut lectionem, fefellerit. Et qui pro aliqua arte extollitur.

Secundus est de spiritalibus rebus. Vnde ipse dicit. Si quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, aut murmurans, vel in aliquo, id est, spiritali tantum, contrarius existens sanctæ regulæ. Qui proficiendo usque ad septem gradus extenditur. Occultè videlicet * castigatio, publicè cotripiendo, in levioribus culpis excommunicando, in jejunis nimis affligendo, verberibus coercendo, pro eodem inemendato ab omnibus orando, atque ad ultimum de monasterio expellendo.

* castigatio.

Tertius de rebus exterioribus. Hoc est. Si quis damnus per negligentiam aliquid intulerit monasterio.

Quartus de criminalibus delictis.

DENIQUE PER ORDINEM EOSDEM
REPETENTES.

De primo sciendum est quòd nullatenus aliter nisi juxta quod regula jubet fieri debet; hoc est, non alienum sed proprium est judicium ponendum.

De secundo sollicitè considerandum quia non omnibus personis supra scripti gradus conveniri poterunt. Quia aliter corrigendi sunt honesti, ali-

ter improbi. Nam regula præcipit de contumacia ut secretè semel aut bis ammonetur. Et alibi dicit: Si contumax fuerit, de monasterio expellatur. Necessè est ergo ut justo moderamine utrumque decernatur. Qualiter secundum regulam & contumax secretè moneri possit & de monasterio expelli. Ille namque secretè est ammonendus: quia licet aliquid à Priore imperatum refutans, mox tamen emendatus emendationem promittens, qui & honestus jure dici poterit. Et ille de monasterio expellendus qui & contumax existit & nullo unquam pacto adquietit suscipere disciplinam, quem omnimodo contumacem regula vocat, unde & meritò improbus est dicendus. Quamquam & improbum illum etiam vocet qui, licet frequenter corripitur, disciplinæ tamen regulari non contradicit: qui honestatem quam prius, dum se emendare proficiens, habere videbatur, relinquens, ad improbam duramque mentem transit. Neque, ut supra dictum est, omnibus personis omnes gradus conveniri poterunt; quia videlicet diversæ sunt qualitates mentium; un unde unus medetur, inde alter perimitur. Quapropter quorundam verberibus sunt coercendæ personæ, minimè verò quorundam, de quorum qualitatibus regula dicit: Secundum uniuscujusque, inquit, qualitatem vel intellegentiam omnibus se conformet & aptet. Itemque alibi: Vt viderit cuique expedit, prudenter & cum caritate studeat amputare vitia. Et notandum tria inspicenda semper in judicio esse, personam videlicet, intentionem, atque modum delicti. Personam, utrum intellectu & modestia vigeat, vel duritia & inquietudine mentis contradictor existit. Intentionem, utrum studio an infirmitate delinquit. Modum, utrum graviter vel certè leviter erraverit. Vnde & regula dicit: Secundum modum culpæ excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura. Igitur omnis spiritaliter delinquens tamdiu secretè moneri debet donec se ipsum ipse improbum reddendo ab occulto transeat ad publicum. In qua publica correptione si non emendaverit, ad excommunicationem leviorum culparum transibit. Vbi cum diutius nequiverit corrigi, nimium jejuniorum maceratione affligatur. Per quam non correptus si persona extiterit talis, flagellorum coercetur a credine. Sin verò personæ non admiserit consideratio, communiter ab omnibus misericordia imploretur omnipotentis. Quòd si nec isto modo sanatus fuerit, præcidatur à corpore monasterij. Et si contigerit ut per negligentiam, dum aut in occulto aut in publico ammonetur, aliquid damno monasterio intulerit, excommunicetur in levioribus culpis secundum modum culpæ. Et peracta penitentia, iterum revertatur ad id ubi prius tenebatur. Et non solum dum verbis monetur, verum etiam si aliquo ex supradictis gradu deprimatur.

Primus capitulus est xxxii. Ibi omnes gradus inveniri valent.

Secundus verò capitulus est de pueris minore qualiter ætatè corripiantur. xxx.

Vbi facile patet quod in vicésimo tertio scriptum est. Sin autem improbus est, vindictæ corporali subdatur. In fine videlicet capitis xxx. ubi dicit: Hi tales dum delinquent, aut jejunis

nimiis affligantur, aut acris verberibus coërceantur, ut sanarentur.

Hunc sequitur xxviii. De his qui sæpius correpti emendare noluerint. Vbi similiter septem prædicti gradus inserti sunt. De tertio autem modo iudiciorum sicut supra dispositum est. De damno cuiuslibet rei exteriori est intelligendum, ubi solummodo animadvertendum, si negligentia interveniente damnum extiterit factum. Tunc secundum modum delicti & personam & intentionem levioribus culpæ iudicium subiacebit. In quo modo continetur quicquid in regula invenitur. Sive gravissimæ vindictæ subiaceat, seu graviori, seu regulari, seu excommunicatur, seu excommunicationi subiaceat.

Præter hoc quod in quibusdam locis invenitur distinctiori disciplinæ subiaceat. Quod quidam ita intellegi volunt, ut si occultè aut publicè verbis monebatur, in eodem gradu acrius corripiatur.

Quartus quoque modus, ut prædictum est, de capitalibus criminibus constat, fornicatio videlicet, adulterio, atque ebrietate assidua, ceterisque quæ nullo modo nisi penitentia corporali secundum auctoritatem canonicam purgantur. In quibus & modus necnon & persona atque intentio semper inspicienda sunt. Vbi pariter quoque sanctorum patrum institutio sollicitè est pendenda.

XII.

Polypticus monasterij Fossatenfis.

Ex vet. cod. bibliothecæ regie.

HABET in Varena mansos caroperarios xxxvii. & sunt ex ipsis in beneficio mansi xv. & tres partes. & sunt ibi manoperarij xviii. Sunt ibi hospicia vii. Et manent ibi inter mansos caroperarios & manoperarios & hospicia homines cxxi. Solvunt mansi caroperarij in tertio anno unusquisque solidos v. & alios duos annos unusquisque vervecem cum agno. Solvunt de annona inter totos annis singulis mod. cix. Arant ad hivernaticum unusquisque perticas iv. & ad tramisium ii. & in tertia ebdomada faciunt corbadam. Solvit unusquisque pullos iii. cum ovis. Habet ibi mansos manoperarios iii. & solvunt in tertio anno sol. ix.

Habet in Novigente mansos caroperarios xviii. & manoperarios vii. & dimidium, & manent ibi homines lv. Solvit unusquisque mansus caroperarius uno anno sol. v. & alio anno vervecem cum agno, de vino mod. ii. Arat ad hivernaticum unusquisque perticas v. ad tramisium ii. Arant ad hivernaticum & ad tramisium in unaquaque ebdomada perticas iii. A tertia ebdomada inter tres mansos jornalem i. Fodiunt in vinea aripennum i. Solvit unusquisque pullos iii. cum ovis. Serviles mansi vi. & dimid. solvunt vervecem sex cum agnis suis, de vino mod. viii. Arant ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. Solvunt pullos iii. cum ovis.

Habet in Tortiaco mansos caroperarios xxxii. & manoperarios iii. hospicia. vi. Manent ibi homines lxxi. Solvit unusquisque caropera-

rius uno anno sol. v. alio anno vervecem cum agno, de vino mod. ii. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. In unaquaque ebdomada arat ad hivernaticum & ad tramisium jornalem i. Facit corbadas iii. & solvit pullos iii. cum ovis. Unusquisque mansus manoperarius solvit per annos singulos vervecem cum agno, de vino mod. ii. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. & solvit pullos iii. cum ovis. Hospicia vi. solvunt communiter mod. iii. & dimidium, unusquisque verò pullum cum ovis. Solvunt ibi homines de terra censale sol. vi. denar. iv.

Habet in curte Protasio hospicia iv. Solvit unusquisque per singulos annos de vino mod. i. & pullum cum ovis.

Habet in Buxido mansos caroperarios xxxiv. & dimid. & manoperarios x. hospicia xiiii. De quibus mansi sunt in beneficio v. & dimid. & hospicium i. Manent ibi homines lxxviii. Solvit unusquisque mansus caroperarius uno anno sol. v. alio anno vervecem cum agno, de vino mod. ii. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. Inter duos mansos in unaquaque ebdomada arant perticas iii. A tertia ebdomada inter tres mansos cartuum i. Et solvit unusquisque omni anno ad vineam claudere carradam i. de virgis & pullos iii. cum ovis. Solvit unusquisque mansus manoperarius de vino mod. ii. omni anno vervecem cum agno. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. Solvit pullos iii. cum ovis. Est ibi terra censalis unde solvunt festivitate sancti Dionysij sol. ix. denar. v. iii.

Habet in Ferrarias mansos caroperarios xv. manoperarios iv. Manent ibi homines l. Habet ibi duos mansos abfos. Solvunt vestiti mansi hairbannum pro duobus bovis fol. xx. pro homine redimendo de hoste fol. iii. vervecem xiv. cum agnis, de vino mod. xx. de frumento mod. xx. Arat unusquisque ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. Ad hivernaticum corbadas iii. cum ovis.

Habet in Savegias mansos v. ubi manent homines x. Solvit unusquisque omni anno vervecem cum agno, de vino mod. ii. pullos iii. cum ovis. Arat ad hivernaticum perticas iv.

Habet in Derentiaco mansos serviles vii. ubi manent homines xxiv. Solvit unusquisque vervecem cum agno. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad tramisium ii. & inter hivernaticum & tramisium corbadas ix. Solvit pullos iii. cum ovis.

Habet in Maitiaco mansum indomiticatum cum casa & diversis ædificiis superpositis, cum viridario & omnibus congruis adjacentiis. Habet ibi de vinea indomiticata iunctos id est aripennos c. de terra arabili indomiticata ad modios ducentos quadraginta unius sationis, de prato iunctos lx. de siva plus minus bunarios c. habens in giro plus minus leuam i. Est ibi capella indomiticata honoris sanctæ Mariæ dicata, ad quam respicit terra arabilis ad modios xxx. unius sationis. De vinea iuncti vi. de silva iv. de prato ii. Est ibi etiam alia Ecclesia partræ-